

Ultra præjudicium, quod Utentibus infertur ex concessione licentiarum, præcipuè pro usu aquarum in parte superiori Fluminis, respectu irrigationis Pratorum, quæ æstivo tempore deperit. Inferioribus Utentibus, aliud, & quidem gravissimum infertur damnum habitantibus in parte inferiori ejusdem Fluminis, qui tempore prædicto ex defectu aquæ, in parte superiori etiam cum beneficio dictarum licentiarum, vel retentæ, vel ex diversione in alios usus perductæ, coguntur accedere cum gravis suis ad Molendina distantia etiam per miliaria octo, vel decem, & existentia vel in parte superiore Fluminis, vel secus decursum Navigii pro habenda molitura, quam duplicatam solvunt, dum una præstatur Molendinario, altera vero Vectoribus, qui grana ducunt ad Molendinum, mox farinam reducant ad domum illius, cujus sunt dicta grana, unde pro dictis licentiis major semper urget necessitas illas in universum prohibendi.

Rursus plurimi ex Utentibus habent privilegium aquis utendi ultra dies à Novis Constitutionibus concessos ad effectum irrigandi. Quomodo consultum erit omnibus Utentibus, præsertim vero habentibus privilegium prædictum, si modus irrigandi retinendus erit, qualis præscribitur à Nov. Constit., si ab hac lege non est recedendum?

Evidentia facti docuit impossibilitatem consulendi indigentis Utentium, quoties tempus utendi esset restringendum ad dies indictos, qui si sufficientes crediti sunt pro irrigatione Pratorum ascendentium ad Perticas decem mille circa, certè dicendum est, quod tales esse non possint pro irrigatione Pratorum, quæ nunc pervenerunt usque ad perticas quadraginta mille, & ultra; In hac mutatione rerum introductum est, ut quod partitum à principio fuerat in tres Classes, & in tribus diebus pro singula hebdomada divideretur in duas tantum Classes, & unicuique ex eis una assignaretur hebdomada, in cujus decursu liceret uti aquis pro irrigatione, salvo semper usu Molendinorum, quorum causa potior esse debet.

De hac praxi antiqua dari possent facillimè probationes, cum vix inveniatur aliquis ex habitatoribus circa dictum Flumen, & Utentibus earundem aquarum, qui in ætate sua etiam decrepita memoriam habeat aliter fuisse servatum in distributione usus aquarum, quam per alternas hebdomadas inter superiores, & inferiores Utentes, de qua praxi poterit pro nunc ex documentis, quæ exhibentur, haberi opportuna probatio, etiam ad effectum eximendi Utentes ab expensis Processus Testium, ad quem parati sese offerunt, quatenus adhuc dubitari contingat de hoc notorio facto.

Id unum, quod fortasse incertum exitit, reducitur ad determinationem loci, à quo dividatur Classis Superiorum ab Inferioribus, cum ali-

aliquando infervierit prò divisione Superiorum ab Inferioribus locus Parabiaghi, aliquando vero locus Nerviani, firma semper tamen manente temporis assignatione respectu hebdomadæ favore Superiorum, & alterius favore Inferiorum Utentium.

Licet autem hæc divisio temporis nota sit Officio, tamen ad effectum procedendi titulo contraventionis, res ita confusa remansit, ut pro eadem die processum sit contra Utentes inferiores, & superiores, quasi illa dies nulli esset assignata, licet caderet in hebdomada uni, vel alteri classi Utentium debita, hocque fuit in causa, ut Utentes ipsi in eorum primis precibus imploraverint à M. V. opportunam providentiam ad continendas vexationes, quibus molestabantur Utentium Fictabiles, pro qua providentia iterum Utentes ipsi enixè exorant eandem M. V.

Quia tamen in hebdomada, qua inferiores uti debent aquis præsertim æstivo tempore, talis habetur aquarum defectus, ut Molendinarii singulis annis cogantur reportare edicta non sine aliquali eorum impensa, necessarium agnoscunt Utentes edictum ex ordine M. V. publicandum, quo ne dum determinetur locus dividens superiores ab inferioribus Utentibus, sed certa hebdomada post diem festum SS. Annunciationis, quæ infervire debeat pro usu superiorum, & inferiorum Utentium, cum lege ut durante hebdomada inferviente inferioribus, teneantur Utentes superiores obturare, & interrare, & inferratas, & obturatas tenere eorum buccas sub pœna M. V. benevifa, ita siquidem consulum erit indemnitati inferiorum, ubi Officium invigilet, & curet executionem dicti edicti, & quod magis est sublata erit necessitas Molendinariis singulis annis reportandi æstivo tempore edicta, quæ necessaria fiunt pro causa publica, ex sola superiorum Utentium usurpatione, quia si superiores contenti erunt sua hebdomada, ita provisum erit inferioribus, ut nusquam sint in necessitate reclamandi ex causa defectus aquarum, prout nusquam reclamant superiores.

Inter gravamina per Utentes proposita adversus Officium recensetur, & illud procedens à Judicialibus molestiis, quæ inferuntur pro facto consistente in omittendo, prout est, quando aliquid circa Buccas adest, quod restauratione, seu refectione indigeat.

Deduxerunt Utentes, quod ubi agitur de contraventione consistente in omittendo requiratur præmonitio judicialis ad constituendum omittentem in mala fide, & quod tam in edictis Amplis. Conservatorum, quam ex praxi Judicum, & Commissariorum, qui antiquo tempore in hoc Officio præfuerunt ita semper observatum fuit, mandando, vel præcipiendo ut intra terminum reficerent, seu restaurarent quidquid declinabat à norma ordinum

sub cominatione, quod aliter Officium processisset ad opportunam refectionem expensis contravenientis, & ulterius exacta remansisset pœna inflicta per leges, vel edicta: Ab hac praxi recessisse Officium ab aliquo tempore cirra, dum indilate procedit, & sine aliqua præmonitione plectere tentat omittentem.

Ut Officium se purget ab hoc gravamine insinuat Utentium postulationem jure subsistere, si ageretur de præcepto hominis, secus vero ubi agitur de præcepto legis, quæ jubet quemlibet Utentem conservare debere Buccas aptatas ad formam Ordinum.

Hæc tamen distinctio, quæ in suo casu verissima est applicari non potest circumstantiis hujus hypothese, quæ convincunt retentum semper fuisse hoc præceptum uti factum ab homine pro executione legis.

Animadvertebant siquidem Utentes, quod lex ipsa in materia conservationis Buccarum præviderat agi de materia, quæ tractum temporis præferebat, & per consequens non poterat semper conservari in eo perfectionis statu, in quo à principio fuerat constituta, mandavit propterea, ut Commissarius Fluminis in exordio sui Officii Flumen visiteret, & Buccas reduci curaret ad formam Ordinum. Hæc commissio per legem data Judici, satis præbet intentionem legis non fuisse, ut existente aliqua Bucca in necessitate reparationis, seu restorationis Judex statim procedere deberet per præcepta adversus Utentem, cujus est Bucca, sed quidem mentem legis eam fuisse, ut Judex curaret reductionem buccæ ad formam Ordinum, & sic Utentem præmoneret de necessitate restorationis, eique terminum statueret ad reducendam Buccam ad formam Ordinum, ita enim intelligendum illud verbum *curare*, quod diversificat à verbo procedere; Si enim mens legis fuisset, ut non conservans Buccam ad formam Ordinum plectendus esset tanquam reus contraventionis pœna per legem inflicta, scivisset lex ipsa se explicare, & injungere Commissario, ut procederet ad pœnam, & ad refectionem ipsius buccæ; Postquam verò lex hoc non disposuit, dicendum venit aliter sensitse, & sic ejus mentem fuisse, & esse, ut Judex aliter, quam per processum ad pœnam curaret reductionem Buccarum ad formam Ordinum, differendo scilicet processum ad pœnam, donec Proprietarius buccæ contumax esset in restoratione, & eo magis capiendus venit hic sensus legis, quia dari poterat casus, quod ex aquarum intumescencia aliquod repentinum damnum emerferit buccæ, quod non potuerit tam citò pervenire ad notitiam Domini, vel tam citò restaurari pro legis adimplemento, ut aliquod temporis intervallum non intercedat, quo casu quis posset sine culpa molestari.

Quod

Quod autem lex ipsa fuerit semper ita intellecta, & in hunc sensum retenta, tam ab Amplissimis Conservatoribus, quam ab ipsis Commissariis, qui de tempore in tempus dictum exercitium functi sunt, probant edicta præfatorum Amplissimorum Conservatorum, & probat praxis, quæ observata fuit ab ipsis Commissariis.

Edicta siquidem Amplissimorum Conservatorum semper præscripserunt, ut habentes Buccas indigentes aliqua reparatione, aut restauratione, præmonendi essent, ut præmonebantur in ipso edicto ad reducendam Buccam ad formam Ordinum intra certum terminum, quo elapso, & non reducta Bucca, Officium Fluminis processisset expensis ipsius Utentis ad restaurationem buccæ, & ulterius ad exactionem pænæ in simili casu inflictæ, ut probant edicta, quorum aliquod inveniet M V. inter illa, quæ produxisse dicitur Notarius Officii in volumine documentorum exhibitorum.

Praxis autem Commissarii de facili probaretur, si Notarius Officii ederet terminos typis impressos, quibus Officium de forma utebatur ad præmonendos Utentes circa restaurationem Buccarum; Viderunt siquidem Utentes aliquem ex dictis terminis transmissum ex ordine Commissarii Petræ, quo injungebatur restauratio buccæ sub eadem cominatione, de qua in edictis Amplissimorum Conservatorum.

Postquam vero antiquo tempore invaluit hæc observantia, quæ interpretativa esset, quatenus legis dispositio esset dubia, prout non est, alienum à jure, & æquitate crediderunt Utentes, ut modernis temporibus diversa introducatur legis interpretatio, sub prætextu, quod contraventio consistens in omissione adversus præceptum legis, nulla indigeat præmonitione ad constituendum in mora, & culpa retinentem Buccam indigentem aliqua reparatione.

Potissimum cum ex documentis productis docuerint Supplices Officium Fluminis parum sibi constans fuisse in methodo procedendi in eodem met casu alicujus reparationis, qua buccæ indigerent. Produxerunt siquidem duo Præcepta per Commissarium transmissa duobus Utentibus, quorum uterque buccam habebat indigentem Solea, quia reperiebatur cum aliqua fractura; Uni scilicet transmissum fuit Præceptum ad allegandum quare condemnari non deberet in pœnam inflictam à Lege, & Ordinibus, ex quo Soleam Buccæ fracturam habentem non restauraverit; Alteri vero transmissa quidem fuit eadem formula Præcepti, sed statuens terminum ad reportandam licentiam ab Officio pro aptatione Soleæ propriæ buccæ.

Certum est, quod Officium vel unī, vel alterī ex dictis Utentibus injuriam fecit, cum ambo essent in eadem cathegoriā contraventionis, & tamen fuerint diversimodè judicati; prout pariter certum esse videtur, quod Officium ipsum agnoverit æquum, & justum esse, ut præmoneretur Utens de necessitate restaurationis, anrequam locus fieret Processui pro pœniæ exactiōe, si in uno casu id servavit, licet in alio diversimodè factum sit.

Res plana videtur circa hoc caput, & per consequens sperant Utentes M. V. itā provisuram, ut coerceatur Offitii libertas procedendi ad arbitrium in iis, quæ consistunt in omittendo.

Prætermittere nequeunt Utentes sine aliqua responsione instantiam Offitii circa Visitationem generalem ab Amplissimo Patre Conservatore faciendam de toto Flumine, & præcipuè de Fontibus, à quibus dictum Flumen eformatur sub præsupposito, quod non aliter consuli valeat indemnitati Utentium Inferiorum, nisi curato augmento aquarum per expurgationem dictorum Fontium.

Rem magni momenti, & egregii sumptus proponit Officium. Fortasse siquidem plus esse posset incommodum expensarum, quam commodum possibile producendum ex proposita generali Visitatione. Aquarum defectus, quem patiuntur Utentes Inferiores non ab una tantum causa procedere potest, sed quidem à duabus, vel scilicet ex quo Fontes constituentes Flumen Olonæ ob omittas expurgationes, non emittant solitas aquas, vel ex quo, licet Fontes prædicti nulla indigeant expurgatione, & solitam aquam emittant, illa tamen à Superioribus Utentibus usurpetur, & aliundè divertatur non curata ejus reversione ad Flumen.

Si esset ferendum Judicium in statu præsentis rerum circa veram causam hujus defectus aquarum in præjudicium Utentium Inferiorum, certè dicendum potiùs esset, quod defectus procedat ab usurpatione, & dispersione aquarum ex facto Utentium Superiorum, qui & ipsi conquererentur si aqua deficeret ex vitio Fontium Flumen producentium, postquam vero Superiores Utentes silent, nec querimoniam proponunt de aquarum defectu, præsumendum videtur, quod eis aqua non deficiat, sed ipsi sint in causa, ut Inferioribus deficiat.

Antequam itaque cum tanto Utentium impendio manus apponatur propositæ Visitationi generali per Ampl. P. Conservatorem faciendæ proficuum videretur, ut præmittenda esset visitatio quidem generalis, sed Ingenierii ejusdem Fluminis, qui cum assistentia unius ex Syndicis Generalibus Fluminis, atque alterius ex Utentibus Inferioribus recognosceret causam, à qua procedit defectus aquarum, quam patiuntur Inferiores Utentes, mox relationem exararet Amplissimo Patri Conservatori, qui juxtà resultantias relationis,

nis, & factò verbo in Excelso Ordine decernere valeat super necessitate visitationis per eum faciendæ; Si enim ex visitatione Ingenierii, quæ minorem exigit expensam posset certitudinaliter haberi vera ratio, & causa, à qua procedit defectus aquarum, oneranda non esset Utentibus major expensarum quantitas, quam exigit visitatio generalis Amplissimi Patris Conservatoris, quæ fortasse evitari posset ex iis, quæ Ingenierius post visitationem modo quò supra factam referre, & insinuare posset.

Hinc Utentès nequeunt pro nunc assentiri dictæ visitationi generali faciendæ per Amplissimum Patrem Conservatorem, nisi postquam necessaria cognoscatur ex relatione facienda ut supra per Ingenierium Offitii.

Haftenùs Utentes deduxerunt occurrentias suas relativè ad illas providentias, prò quibus insteterunt penes Excelsum Ordinem, ut tollerentur abusus per Officium introducti in materia Dietarum, Mercedis, & aliorum tendentium ad impinguandam Crumenam Officialium. Subaudiverunt Utentes ipsi, quod Regius Fiscus in ejus Voto alia cumulaverit, quæ fortasse respiciunt ejus Interesse, vel circa mulctarum exactionem, vel circa ordinem procedendi adversus Contraventores, vel demum circa acta Judicialia per Officiales expedienda, & circa Mercedem eorundem actorum.

Nequeunt Utentes incumbentias suas præstare circa ea omnia, quæ eis ignota sunt. Si in factò verificaretur, quod Regius Fiscus in ejus Voto sollicitus fuerit de aliis providentiis ultra illas, prò quibus Utentes præces porrexerunt Excelso Ordini, nil aliud nunc possent superaddere, nisi, quod inauditis saltem Egr. Syndicis Generalibus hujus Fluminis nihil decernatur, potissimum si ageretur de providentiis, quæ aliquo modo respicere possent Interesse Utentium, tam relativè ad modum procedendi adversus Contraventores, quam respectu ad quòdcunque aliud, quod importare posset Utentibus aliquam necessitatem de novo præstandi vel Officio, vel Officialibus, quod nunquam fuit præstitum, vel de Jure dubium esse potest, an sit præstandum.

Sperant Utentes, quod Suprema M. V. Justitia, & Clementia circa præmissa dignabitur Utentium præjuditiis occurrere, saltem donec non sint auditi, respectu eorum, super quibus incumbentias suas præstare non potuerunt, non retardatis providentiis super hinc inde deductis, tam scilicet per Utentes contra Officium, quam per Officium ipsum prætensis contra Utentes, quibus alioquin congruum datum fuit ex præmissis responsum, ideò Marchio Don Julius Antonius Lucinus, & Comes Don Annibal Vicecomes uti Delegati ab illis Utentibus, qui nomen, & assensum dederunt in primis Precibus ad M. V. confugere duxerunt.

Hu-

*Obstanti Gualt. Paulon
LVCN
Com. Annibale
Vicecomes*

Humilimè exorando dignetur decernere juxta per eos petita in antecedentibus eorum precibus, videlicèt nullam deberi mercedem pro prætenfis licentiis, quæ necessariae prætenduntur ad effectum restaurandi vel buccas, vel alia opera ad usum Molendinorum, quinimmo dictas licentias tanquam inutiles non esse reportandas.

Pro fidejussionibus annuis ab Utentibus præstandis, quatenus M. V. viderentur necessariae, & justæ, retentis iis, quæ emergunt ex Instrumento Transactionis Anni 1610., quod tamen non credunt Supplices ex juribus superius deductis, nil ultra licere Not. exigere, quam mercedem taxatam à N. C.

Servandam itidem esse taxam dictæ legis Provincialis respectu Diectarum juxta petita per Supplices in Cap. 4. Precum Supplicantium.

Licentiarum ab usum esse tollendum juxta petita per Supplices in Cap. 5. suarum primarum Precum.

Determinandas hebdomadas pro usu aquarum Utentium Superiorum, & inferiorum, prout paritèr præscribendum certum locum dividendum Utentes Superiores ab Inferioribus, ut quilibet certus esse possit de tempore sui usus, & ulterius publicandum auctoritate M. V. Edictum juxta superius per Utentes petita.

Non subsistere prohibitionem piscationis, sed eam licitam esse cuilibet ex Utentibus, dum modo non impediatur solitus decursus aquarum juxta petita in octavo Cap. dictarum Precum.

In casu alicujus omissionis non posse per Officium procedi, nisi prævia monitione, qua omittens constituatur in mora, & culpa juxta per Supplices petita in nono Cap. dictarum Precum.

Quo vero ad prætenfam generalem visitationem Amplissimi Patris Conservatoris illam differendam esse donec Ingenierius Offitii post visitatum Flumen suam exaraverit relationem circa causas, à quibus procedit aquarum defectus in præjudicium Utentium Inferiorum, & quatenus dictæ Causæ removeri non possint sine Visitatione Generali Ampliss. Patris Conservatoris, quod sperant &c.